

VILA
HANY A EDVARDA
BENEŠOVÝCH

*Hana a Edvard Benešovi
u vstupu do vily, 29. 4. 1948*

VILA HANY A EDVARDA BENEŠOVÝCH

Manželé Benešovi

K prvnímu setkání Hany (1885–1974) a Edvarda (1884–1948) došlo roku 1905 v Paříži. O rok později se Anna Vlčková a Edvard Beneš zasnoubili a tehdy se z Anny stala Hana. 6. listopadu 1909 byli v chrámu sv. Ludmily v Praze na Královských Vinohradech oddáni.

Edvard Beneš s oblíbeným psem, 1936

Hana Benešová na terase vily, 1968

Hana přinesla do manželství nezanedbatelné věno a Edvard se celkem nerušeně mohl věnovat své vědecké a pedagogické kariéře. Zároveň je třeba říci, že mu byla všestranně a s upřímným zájmem nápomocna, a on jí byl zas životním rádcem a v mnohém učitelem.

Do jejich poklidného života zasáhla velmi výrazně první světová válka – Edvard odešel do emigrace, aby po boku T. G. Masaryka a M. R. Štefánika posléze dosáhl mimořádných diplomatických a státoporných úspěchů, Hana zůstala doma a neušla věznění. To podlomilo její zdraví a patrně přispělo k tomu, že i přes následnou mimořádnou snahu a zdravotní péči zůstal tento pár bezdětný.

Se vznikem Československa se život Benešových opět výrazně proměnil. Z Edvarda se stal ministr zahraničí a Hana se ze dne na den musela vyrovnat s rolí jedné z nejsledovanějších žen, později i s rolí první dámy. Hana byla vybavena přirozenou inteligencí, slušným vzděláním, dobrým vychováním a vstřícným lidským přístupem, a tak se stalo, že právě ona dodávala přepracovanému a poněkud odtažitému manželovi lidskou tvář a získávala mu sympatie veřejnosti.

Nenaplněné mateřství suplovala péčí o manžela, společně pak našli velkou radost v budování svých domovů a zahrad. Nejprve se jednalo o vilu v Praze-Bubenci Na Zátorce, posléze o letní sídlo v Sezimově Ústí. To se stalo jejich pravým domovem, útočištěm i centrem společenského života.

Manželství Hany a Edvarda Benešových, které trvalo bezmála čtyřicet let, je jistě možné i přes mnohá trápení označit za šťastné, harmonické a vzájemně obohacující. Od roku 1948 strávila Hana, již jako vdova po druhém československém prezidentovi, v Sezimově Ústí dalších 26 let obklopena svými nejbližšími přáteli.

Jihovýchodní průčelí vily, 1960

Letní sídlo manželů Benešových

Vila Hany a Edvarda Benešových byla vystavěna v letech 1930 až 1931 podle projektu architekta Petra Kropáčka. Stavební práce realizovala táborská stavební firma Antonín Soumar. Vypracování projektu i stavba probíhaly za přímé účasti manželů Benešových.

Hlavní společenské místnosti vily, 1935

Podle jejich představ měl dům připomínat venkovská stavení na jihu Francie, přáli si nejen hladké zdi a nízké střechy, ale též světlé místnosti. V létě 1937 se Benešovi rozhodli vilu dostavět. Podle projektu architekta Otokara Fierlingera byl přistavěn na severozápadní fasádu nový trakt se sallou terenou a terasu před jihozápadním průčelím zastínila obloučkovitá lodžie. Obytné a užitkové prostory byly v dvoupodlažním domě rozloženy do dvou členitých křídel. Společenské a obytné místnosti byly umístěny na jihozápadní stranu, v křídle situovaném k Lužnici. Prostorné světlé místnosti měly hladké stěny, pouze v obytné hale a pracovnách obsahovaly niky s poličkami. Strop obytné haly dekorovaly dřevěné trámy a strop Benešovy pracovny měl celodřevěné obložení. Neokázalé, účelné schodiště vedoucí z vestibulu zdobil v patře dřevěný sloupek. Vila opatřená pískově žlutou omítkou a zeleným nátěrem okenic přirozeně kontrastovala s travnatou plochou i listnatými a jehličnatými dřevinami.

V listopadu 1973 sepsala Hana Benešová závěť, v níž odkázala část mobiliáře a vilu s přilehlými pozemky Muzeu husitského revolučního hnutí v Táboře. Po její smrti převzal v roce 1975 tyto nemovitosti Okresní národní výbor v Táboře. Koncem roku 1975 byl mobiliář z vily odvezen do depozitáře a dům smluvně převeden do majetku Úřadu předsednictva vlády ČSSR.

Jihovýchodní průčelí vily po adaptaci, 1990

Rezidence vlády

Úřad předsednictva vlády ČSSR, do jehož vlastnictví byl objekt převeden v roce 1975, zadal adaptaci vily Projektovému ústavu výstavby hl. m. Prahy. Pražští architekti pod vedením Jana Šrámka vypracovali návrh, podle něhož se rodinná vila v letech 1977 až 1978 adaptovala na vládní rezidenci.

Vila dostala světlehnědou omítku a okenice byly opatřeny hnědým nátěrem, prejzová střecha byla nahrazena krytinou z měděného plechu. Jak střecha, tak i nově vybudované závětrří nad vstupem však neodpovídaly provedením a stavebním materiálem původnímu architektonickému pojetí vily. Radikální úpravou prošly společenské prostory vily. Z původního zařízení zůstala zachována kachlová kamna v prezidentově pracovně, některé vestavěné skříně a prostor schodiště z vestibulu do patra. Vila získala nové rozvody elektřiny, vody a kotelnu. Na zahradě, naproti tenisovému kurtu, byl vybudován vyhřívaný bazén se šatnami.

V listopadu 2000 prohlásilo Ministerstvo kultury České republiky někdejší letní sídlo Edvarda Beneše za kulturní památku.

Z podnětu předsedy vlády Mirka Topolánka prošla vila v letech 2006 až 2009 náročnou obnovou. Během adaptace byl opraven rovněž plášť budovy, přičemž barevné pojetí fasády a okenic vychází z dobové fotodokumentace. Projektový tým vedený architektem Orlinem Ilinčevem vypracoval návrh, podle něhož se společenské místnosti v přízemí domu navrátily do původní podoby z 30. let.

Vila dnes slouží nejen jako reprezentační prostory předsedy vlády, ale je především důstojným památkem Hany a Edvarda Benešových, pravidelně přístupným návštěvníkům Sezimova Ústí.

Krbové těleso v salonku, 2008

Pohled do vládního salonku, 2008

Park

Autorem zahradní kompozice, která vycházela ze zásad anglického krajinářského parku, se stal architekt Otokar Fierlinger.

naproti: *Záběr ze zahrady, 1945*

Vodní nádrž v parteru zahrady, 1932

V okolí hlavního vstupu do vily byla jednoduchá zahradní úprava. Studna zde tvořila okrasný a funkční doplněk travnaté plochy. Obdélným zahradním parterem začínala soukromá část. Součástí parteru, založeného v prostoru mezi vilou a tenisovým kurtem, byla menší vodní nádrž. Před jihozápadním průčelím se rozkládala volná travnatá plocha a u terasy vily se nacházel zahradní bazén. Bazén měl vyústěný přepad ve svahu pod parkovou cestou, bahnité místo bylo na radu Karla Čapka ohraničeno zídkou a sokly, čímž vznikla tůňka. Benešovi ji pojmenovali Čapkova studánka. Ve svahu nedaleko studánky bylo založeno rozsáhlé alpinum. Kromě plastik a keramických váz umocňovaly rozmanitost zahradních zákoutí drobné architektonické stavby: altány, pergola. Komunikace citlivě vedené rozlehlým areálem propojovaly jednotlivé objekty s prostory pro meditaci a sport (tenisový kurt, přístaviště na Kozském potoce).

V letech 1932 až 1938 se rozloha parcely zvětšila o pozemky, které Beneš postupně přikupoval. Rozšířením získala zahrada parkový charakter a přírodní hranice. Parcelu na jedné straně vymezovala řeka Lužnice a Kozský potok, na straně druhé Starotáborský les. Výsadbou rostlin prováděl nejen zahradník, ale i Hana a Edvard Benešovi. Zahradničení se pro manželský pár stalo jednou z hlavních relaxačních činností.

V roce 1936 byl na okraji pozemku vybudován dům s bytem domovníka a kanceláří prezidentova tajemníka, tzv. správní vila.

*Manželé Benešovi
ošetřují stromky
na břehu Lužnice,
1936*

Hrobka

Edvard Beneš si místo svého posledního odpočinku zvolil sám. Od léta 1947 se před rodinou a svými spolupracovníky netajil přáním, aby byl pohřben ve své milované zahradě.

Hrobka Edvarda Beneše, 2009

Místo se odpradáva nazývalo Kazatelna, neboť z pahorku podle lidové pověsti promlouval k věřícím Jan Hus. O úpravě prostoru s výhledem na Sezimovo Ústí a soutok řeky Lužnice s Kozským potokem jednal Edvard Beneš také s architektem Pražského hradu Pavlem Janákem. Ten zaznamenal, že si prezident představuje prostou kamennou hrobku na skále.

Podle architektovy koncepce se měl hrob při pohledu od řeky nacházet ve středu návrší pod severozápadním průčelím vily. Stavbu v letech 1948 až 1949 realizovala stavební firma Antonín Soumar a František Koutenský z Tábora. V březnu 1950 Pavel Janák vyhověl přání Hany Benešové a na hrobku umístil bustu Edvarda Beneše, kterou v roce 1947 vytvořil sochař Karel Dvořák.

naproti:

*Poslední cesta Edvarda Beneše
zahradou, 10. 9. 1948*

Pohřeb Edvarda Beneše, 10. 9. 1948

Rakev s ostatky druhého prezidenta byla do hrobu uložena 10. 9. 1948, urna s popelem Hany Benešové 6. 6. 1975. Prezidentova hrobka byla během života Hany Benešové přístupná veřejnosti. Nový vlastník nemovitosti – Úřad předsednictva vlády ČSSR – v roce 1975 přístup k hrobu uzavřel. Tento stav trval až do 24. 3. 1990, kdy se veřejnosti brána do zahrady opět otevřela.

Úřad vlády České republiky se v roce 2008 rozhodl rehabilitovat architekturu hrobky vybudované podle projektu předního českého architekta Pavla Janáka.

Sezimovo Ústí

Městečko rozkládající se při soutoku řeky Lužnice s Kozským potokem proslulo ve středověku jako centrum obchodníků a řemeslníků a stalo se i známým sídlem stoupců mistra Jana Husa.

Celkový pohled na Sezimovo Ústí ze zahrady manželů Benešových, 1936

Nová část Sezimova Ústí vybudovaná firmou Bata, 1940

V roce 1420 byla obec husity zpustošena a převážná část obyvatelstva se přestěhovala na nedalekou horu Hradiště, kde bylo založeno nové město – Tábor. V roce 1828 byla na opuštěném místě založena nová obec, nazývána nejdříve Starým Tábořem a roku 1920 opět úředně přejmenována na Sezimovo Ústí. Školní vyučování zde bylo zahájeno v roce 1832 a 23. 5. 1841 došlo k vysvěcení nově vybudovaného kostela Povýšení sv. Kříže. Při budování svých domů nacházeli obyvatelé stavební i hmotné památky středověkého osídlení. Místního řídicího učitele Josefa Švehlu přiměly náhodné nálezy k mnohaletému archeologickému výzkumu, podařilo se mu též určit půdorysy a umístění u většiny důležitých budov středověkého města.

Sezimovo Ústí si i po vzniku Československé republiky udrželo vesnický ráz, zřejmě proto si na jeho periferii vystavěli v letech 1930 až 1931 letní domy diplomaté Edvard Beneš, Ludvík Strimpl a Zdeněk Fierlinger. Zejména manželé Benešovi projevovali o své sousedy a dění v obci upřímný zájem. Za finančního přispění Edvarda Beneše došlo mimo jiné k elektrifikaci obce a bylo zřízeno fotbalové hřiště. Stál i za výstavbou mostu přes Kozský potok a vybudováním regulace koryta potoka. V Benešově době se nevýrazná obec na Táborsku proměnila ve výstavné městečko.

V roce 1939 založila v jeho sousedství firma Baťa strojírenský závod se sídlištěm typových domků a veřejnými budovami, a Sezimovo Ústí se tak změnilo v průmyslové středisko.

Dny otevřených dveří:

květen–říjen, každý poslední víkend v měsíci, 10–17 hod

Kontakt: heldova.milada@vlada.cz, tel: 224 002 254

Adresa: Dr. E. Beneše 201, Sezimovo Ústí

Zájemce o skupinovou prohlídku vily žádáme, aby se hlásili nejméně dva dny před požadovaným dnem exkurze.

Autoři textů: Michal Kolář, Jana Čechurová

Fotografie: Herbert Slavík, ČTK, Fotoarchiv Šechtl & Voseček,
Husitské muzeum v Táboře, Josef Michálek, Michal Kolář

Úřad vlády České republiky vyjadřuje Husitskému muzeu v Táboře vřelý dík za zapůjčení historického mobiliáře z majetku Hany a Edvarda Benešových.

Při úpravě brožury byly použity detaily původního vybavení vily.

Grafická úprava: Jerome s. r. o. – Petr Liška

Produkce a tisk: Jerome s. r. o.

Vydal Úřad vlády České republiky, 2009

ISBN 978-80-87041-79-6

Úřad vlády České republiky

Úřad vlády České republiky je ústředním orgánem státní správy. Úřad plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti vlády, dále bezprostředně zajišťuje podmínky pro práci odborných útvarů předsedy vlády a členů vlády organizačně začleněných do jeho struktury.

Vila Hany a Edvarda Benešových slouží jako reprezentační prostory předsedy vlády České republiky a náleží mezi budovy, jež Úřad vlády České republiky využívá k plnění úkolů spojených s činností vlády. Mezi tyto objekty patří Strakova akademie, Hrzánský palác, Lichtenštejnský palác, Kramářova vila, dům ve Slavíčkově ulici, objekt České konsolidační agentury a budova ve Vladislavově ulici.

